

В. І. ЯРМАК

Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України
м. Київ, Україна
Електронна пошта: veronikaarmak1@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5670-4440>

**ТЕТЯНА БОРИСІВНА ЛУКІНОВА — ВІДОМА
УКРАЇНСЬКА СЛАВІСТКА**

У статті описано життєвий шлях і етапи наукового зростання Т. Б. Лукінової як мовознавиці, а також її внесок у розвиток сучасної української лінгвістики. Проаналізовано коло наукових зацікавлень дослідниці: проблеми слов'янської лексики і словотворення, питання порівняльно-історичного слов'янського мовознавства, історичної типології слов'янських мов, етимології, реконструкції духовної культури давніх слов'ян за даними лексики слов'янських мов тощо. Особливу увагу приділено найзначнішим здобуткам Т. Б. Лукінової у славистичній галузі, зокрема її дослідженню генезису й еволюції квантитативних імен у слов'янських мовах у порівняльно-історичному аспекті та монографії з історії української лінгвістичної славістики другої половини ХХ — початку ХХІ ст. Висвітлено наукову вагу монографії української дослідниці, присвяченої питанням походження й історичного розвитку числівників у слов'янських мовах, семантиці та дериваційним можливостям і взаємозв'язкам давніх позначень кількості. Ця розвідка характеризується кваліфікованим підходом і логічністю аналізу мовних явищ: послідовно й детально проаналізовано числівникові утворення прикметникового характеру, утворення іменникового характеру та числівники, що походять зі словосполучень. Категорію кількості схарактеризовано як вияв однієї з найфундаментальніших рис буття, а систему числівників у її сучасній конфігурації представлено в контексті еволюції духовної культури сучасної цивілізації. Обґрунтовано велику науково-теоретичну і практичну цінність праці дослідниці «Нариси з історії славістики в Україні», яка стосується шляхів розвитку української лінгвістичної славістики, славистичних наукових шкіл та осередків славістики в Україні, міжнародних з'їздів славістів, наукових персоналій. Названа монографія заповнила відчутну лакуну в сучасній українській славистиці.

Ключові слова: Тетяна Борисівна Лукінова, українська лінгвістична славістика, слов'янські мови, слов'янські числівники, українські мовознавці-славісти.

25 жовтня 2022 року відсвяткувала свій 95-річний ювілей широко відома українська богемістка, етимолог, славістка широкого профілю, доктор філологічних наук, авторка понад 200 наукових праць Тетяна Борисівна Лукінова. Її життя та наукова діяльність — яскравий приклад формування й еволюції особистості, що пройшла нелегкий шлях від ученого секретаря до доктора наук, визнаного фахівця, провідного співробітника Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України.

Тетяна Борисівна Лукінова народилася 1927 р. у м. Києві, у родині шкільних учителів. Батько її був викладачем фізики, а мати — вчителькою молодших класів. Після закінчення середньої загальноосвітньої школи Тетяна Борисівна вступила на слов'янське відділення філологічного факультету Київського державного (нині національного) університету ім. Т. Г. Шевченка. За особистими спогадами ювілярки, оскільки червоний корпус університету було зруйновано німцями, студенти слухали навчальні курси у найближчих середніх школах після закінчення другої зміни, — починаючи з сімнадцятої години вечора.

Після закінчення першого курсу вона вирішила попрацювати протягом літніх канікул, — випадково їй запропонували посаду вченого секретаря в Інституті мовознавства Академії наук УРСР, на якій її залишили для постійної роботи. Директором Інституту з 1944 р. був академік Л. А. Булаховський, тож Тетяна Борисівна тривалий час співпрацювала з ним як секретар Інституту.

У 1951 р. Т. Б. Лукінова закінчила університет і вступила до аспірантури Інституту мовознавства, де навчалася упродовж 1951–1954 рр. (її науковим керівником став академік Л. А. Булаховський). З 1956 р. Тетяна Борисівна — кандидат філологічних наук зі спеціальності «слов'янські мови». Її дисертацію на тему «Складені слова в сучасній чеській літературній мові» було присвячено словоскладанню в системі словотворення чеської літературної мови.

Усе подальше наукове і творче життя Т. Б. Лукінової було пов'язане з Інститутом мовознавства. З 1955 р. до 1958 р. вона була вченим секретарем Інституту, а з 1958 р. займалася науковою роботою як співробітниця відділу загального мовознавства і слов'янських мов. З 1966 р. Т. Б. Лукінова обіймала посаду старшого наукового співробітника відділу загального мовознавства і слов'янських мов, з 2001 р. до 2016 р. — провідного наукового співробітника відділу загальнослав'ястичної проблематики і східнослов'янських мов, а з 2016 р. до 2020 р. — провідного наукового співробітника відділу слов'янських мов.

У кінці 40-х років ХХ ст. під керівництвом академіка Л. А. Булаховського Т. Б. Лукінова розпочала свій науковий шлях і як богемістка, і як фахівець у галузі україністики, і як славістка широкого профілю. У колі її наукових зацікавлень — проблеми лексики й словотвору, слов'янського порівняльно-історичного мовознавства, етимології, історичної типології слов'янських мов, реконструкції духовної культури давніх слов'ян за даними лексики слов'янських мов, історія славістики тощо.

Упродовж своєї наукової кар'єри Т. Б. Лукінова долучалася до створення визначних праць з різних галузей лінгвістичної науки. Вона мала безпосередній стосунок до створення фундаментальної колективної монографії «Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов» (1966 р., співавторка), яка підсумовує основні (на той час) досягнення порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов. Крім цього, згадана праця є, фактично, уперше створеним в українському мовознавстві інтегральним курсом порівняльно-історичної фонетики, граматики і лексикології слов'янських мов. Належне місце відведено в ньому фактам української мови. З-під пера Т. Б. Лукінової вийшли, зокрема, важливі розділи, присвячені прикметникам, числівникам і прислівникам. Дослідниця детально розглядає особливості процесу словотворення прикметників у праслов'янській мові крізь призму суфіксації, словоскладання і префіксації.

Великим є й науковий внесок Т. Б. Лукінової у створення іншої визначної праці в галузі славістики, а саме «Історичної типології слов'янських мов»,

над якою працював колектив авторів. Розділ про числівники, авторкою якого стала Тетяна Борисівна, є одним із найскладніших і водночас найзмістовніших у монографії. Адже числівникам властива чітка системна організація, яка виявляє значну подібність не лише у слов'янських мовах, а й у багатьох інших, зокрема в тих, що не мають безпосереднього стосунку до індоєвропейської мовної сім'ї. У розділі проаналізовано загальнослов'янські явища, пов'язані з числівниками (на рівні суфіксації і словоскладання), слов'янські числівники систематизовано, окремо розглянуто корені числівників, від яких творяться основи для похідних слів. Не менший акцент зроблено й на важливих міжмовних відмінностях у різних слов'янських мовах.

Дослідження в галузі україністики та етимології також посідають чільне місце в науковому доробку Т. Б. Лукінової. Серед фундаментальних праць у галузі україністики, до яких вона долучилася (у співавторстві з С. П. Самійленком, А. П. Грищенком, В. М. Русанівським, В. В. Німчуком, С. П. Бевзенком), варто назвати монографію *«Історія української мови: Морфологія»* (1978 р.). Ця колективна праця давно стала класичною, адже в ній усебічно висвітлено становлення морфологічної системи української мови від прадавніх часів і донині. Розділ книжки, авторкою якого є Т. Б. Лукінова, порівняно невеликий за обсягом, проте його значення важко переоцінити, адже написаний нею фрагмент монографії присвячений числівникам. Тетяна Борисівна, як завжди, підійшла до роботи творчо. З одного боку, мовознавиця узагальнила й аналітично переосмислила основні здобутки україністики і славістики у цій галузі, дослідила велику кількість писемних пам'яток, з погляду порівняльно-історичного методу описала семантику, закономірності й основні тенденції, що характеризують історичні зміни, властиві саме цій частині мови. З другого боку, дослідниця поєднала такий підхід з ретельним вивченням структури числівників, яке (разом з компаративним методом) зазвичай дає пояснення причин цих змін. Підхід Тетяни Борисівни до дослідження збагачено ще одним істотним моментом: історію числівників в українській мові вона витлумачувала в контексті еволюції відмінюваних і невідмінюваних слів, тому здобутком розділу є відчутний у ньому перегук з процесами історичного словотворення.

З 1964 р. Т. Б. Лукінова входить до колективу укладачів і членів редколегії ще однієї фундаментальної праці — *«Етимологічного словника української мови»* (у 7 т.; 1982–2012 рр.), який по праву вважається одним з найякісніших і найкращих серед етимологічних словників слов'янських мов. Сьомий том (Показчик) зараз перебуває в роботі, над ним працює група співробітників Інституту мовознавства та Українського мовно-інформаційного фонду. Активно долучившись до укладання і редагування статей цієї вагомий та надзвичайно складної лексикографічної праці, Т. Б. Лукінова детально описує етапи і принципи її укладання, зокрема у своїй статті «Створення “Етимологічного словника української мови” — важливий етап порівняльно-історичного вивчення слов'янської лексики» (2008 р.). Крок за кроком дослідниця висвітлює історію створення згаданої епохальної праці, наукові принципи її укладання, оцінює значення цього лексикографічного джерела для подальшого вивчення української лексики та лексики інших слов'янських мов у порівняльно-історичному плані. Як відомо, ще наприкінці 50-х рр. академік Л. А. Булаховський докладав зусиль і всіляко сприяв формуванню групи тодішніх молодих славістів — спершу для створення порівняльної граматики слов'янських мов, а пізніше — й етимологічного словника. Леоніду Арсенійовичу не судилося завершити

цю працю, пізніше її продовжував створений ним робочий колектив, який розпочав укладання словникових статей під керівництвом майбутнього академіка О. С. Мельничука [докладніше див.: Інститут мовознавства 2005 : 88–96].

Пізніше важливим об'єктом дослідження для Т. Б. Лукінової стали засоби вираження числових значень у праслов'янській мові, власне числівники і числівникові слова у різних слов'янських мовах. Згодом Тетяна Борисівна поглибила і вдосконалила свій підхід до вивчення числівників за допомогою цікавої методики, а також шляхом розширення мовного контексту. У 1987 р. вийшла її змістовна праця «Система числівників в українській і чеській мовах», а в 1993 р. — «Категорія кількості як елемент духовної культури давніх слов'ян» (доповідь на цю тему було виголошено на XI Міжнародному з'їзді славістів); у 1997 р. опубліковано працю Т. Б. Лукінової «Із спостережень над вживанням чисел у замовляннях», у 2000 р. — «Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис)». У 2001 р. Тетяна Борисівна захистила докторську дисертацію «Генезис і еволюція квантитативних імен у слов'янських мовах (порівняльно-історичний аспект)».

Протягом тривалого часу (разом з академіком В. Г. Складенком та іншими відомими вченими) Т. Б. Лукінова працювала над виданням лінгвістичної спадщини академіка Л. А. Булаховського. Великою мірою саме завдяки їй побачили світ його «Вибрані праці в п'яти томах», які виходили друком з 1975 до 1983 р. у київському видавництві «Наукова думка». Праця над лінгвістичним доробком українського мовознавця була тривалою і нелегкою, адже вимагала високої кваліфікації, обізнаності з фактами багатьох мов, наполегливості в роботі над науковим матеріалом.

Дозволю собі зробити тут невеликий «ліричний відступ». Авторка цієї статті знає і пам'ятає Т. Б. Лукінову з раннього дитинства, — практично стільки ж, скільки пам'ятає й себе саму. Будучи дитиною, я завжди з нетерпінням чекала на прихід Тетяни Борисівни, яка протягом тривалого часу (разом з майбутнім академіком В. Г. Складенком або без нього) майже щодня приходила до нашого тодішнього помешкання, розташованого в академічному будинку, на вулиці Михайла Коцюбинського, 9. Після кількох годин скрупульозної праці Тетяна Борисівна і Віталій Григорович робили перерву. Мене страшенно тішило, що в Тетяни Борисівни можна було посидіти на руках, розповісти про свої справи, зіграти їй якусь п'єску на фортепіано. Тетяна Борисівна часто дарувала мені збірки казок і дитячі книжечки для розфарбовування. Вона завжди була елегантно вдягнуною і причесаною, а в повітрі розливався чудовий шлейф запаху її парфумів. Вочевидь на якомусь інтуїтивному рівні вона запам'яталася мені тим, що з її появою у квартирі створювалася неповторна аура. У зв'язку з цим хочеться навести відому притчу про діалог учня з учителем у стародавній східній школі мудрості. Отже, коли учень запитує вчителя: «Як можна розпізнати духовну людину?», — учитель йому відповідає: «Це не те, що ця людина говорить, і не те, якою ви її бачите, а та атмосфера, яка створюється у її присутності. Бо ніхто не здатен створити атмосферу, яка не є притаманною його духові». Ці слова повною мірою відображають суть Тетяни Борисівни як людини.

І справді, з Тетяною Борисівною в мене і тоді, й зараз асоціюється усе, що насамперед пов'язане з духовністю. Звичайно, збагнути деякі речі й розставити певні акценти я змогла вже, коли трохи піросла, але це відчуття глибокої духовності з самого початку було інтуїтивно правильним. Я переконувалася в цьому знову і знову, коли спілкувалася з Тетяною Борисівною у нас і в неї вдома, коли працювала разом з нею в Інституті

мовознавства, слухала її змістовні доповіді на засіданні вченої ради, на наукових форумах у різних установах тощо. Нагодою переконалися в тому, що Тетяна Борисівна є й чудовою Наставницею (у найвищому розумінні цього слова), стали для мене щасливі роки, коли вона була моїм науковим консультантом з докторської дисертації. Її допомога та мудрі поради були завжди дуже слухними, але ненав'язливими, безцінною була й можливість доторкнутися до її духовного світу.

Т. Б. Лукінова — духовна людина не тільки в житті, а й у науці. Про це свідчить, зокрема, і тональність вітального слова директора Інституту мовознавства Б. М. Ажнюка, і теми доповідей знаних науковців, виголошених на засіданні «Круглого столу», присвяченого 95-річному ювілеєві цієї славетної жінки: «Етичний простір науковця: інтелектуальна творчість Т. Б. Лукінової в текстах і контекстах» (Л. І. Шевченко), «Етос славістики: до ювілею Тетяни Борисівни Лукінової» (О. Л. Паламарчук, О. Р. Чмир), «Етимологічний доробок Т. Б. Лукінової і проблеми реконструкції матеріальної та духовної культури слов'ян» (Т. О. Черниш), подібною інтенцією була просякнута і доповідь О. В. Малаш «Публікації Т. Б. Лукінової на сторінках журналу "Мовознавство"».

Слід зазначити, що як учениця Л. А. Булаховського Т. Б. Лукінова була дуже добре підготовленою до непростой праці, пов'язаної з виданням наукової спадщини свого вчителя: богемістка за фахом, мовознавиця-славістка європейського рівня, вона стала відповідальним секретарем і співавторкою переднього слова до названого видання. Тетяна Борисівна чудово впоралася з цим нелегким завданням. Вона завжди відштовхувалася від того, чого навчив її науковий керівник — від прагнення творчо й усебічно охопити мовні явища на основі порівняльно-історичного методу, в усій системі й складності їхніх виявів та взаємозв'язку. Завдяки Т. Б. Лукінової увійшли до п'ятитомника і вийшли друком студії Л. А. Булаховського, рукописи яких були близькими до завершення або мали фрагментарний і розпорошений характер, тобто вимагали належного оформлення, за що родина Булаховських висловлює їй свою величезну сердечну вдячність. Використовуючи свій попередній досвід, Тетяна Борисівна згодом стала також упорядницею, співавтором і відповідальним редактором збірника *«Л. А. Булаховський і сучасне мовознавство. До 100-річчя від дня народження»* (1987 р.).

Характеризуючи науковий доробок Т. Б. Лукінової, слід окремо сказати про її участь у створенні книжки «Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. 1930–2005: Матеріали до історії» (Київ, 2005), де вона виступила співавторкою і членом редколегії. Цей сегмент її наукової діяльності, так само як і статті до ювілеїв та інших річниць видатних українських філологів, дають підстави говорити про Тетяну Борисівну як про справжнього «літописця Нестора» історії Інституту. У дослідженнях мовознавиці вражає поєднання багатого мовного матеріалу, фактів творчого життя і біографії персоналій, їх аналітичного сприйняття, переосмислення, синтезу матеріалу та емоційного, небайдужого викладу. Тетяна Борисівна є авторкою розділу *«3 історії Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (1930–1944 рр.)»*, в якому висвітлюється, як після створення в 1918 р. Української Академії наук проходила період свого становлення ідея формування центру, що об'єднав би наукові гуманітарні сили для національної мовно-культурної орієнтації. У розділі йдеться також про діяльність і долю А. Ю. Кримського, про драматичні часи репресій, політичних цькувань і політичних процесів (проти М. П. Василенка, С. О. Єфремова та цілої групи мовознавців Академії наук), про роль і діяльність М. Я. Калиновича,

Є. К. Тимченка і І. М. Кириченка, О. Н. Синявського, М. К. Грунського, І. В. Шаровольського, В. С. Ільїна, званого українського лексикографа П. Й. Горецького, про складні часи так званого «нового вчення» М. Я. Марра про мову тощо.

У співавторстві з Г. П. Півтораком Т. Б. Лукінова у згаданій праці детально описала *славістичні студії* різних часових періодів, які було створено в Інституті мовознавства. Так само як співавтор з (К. Г. Городенською) не менше уваги Тетяна Борисівна приділила проблемам українського мовознавства, а також висвітлила координаційну діяльність Інституту мовознавства і його зв'язки з освітніми установами і зарубіжжям.

Одним із найзначніших здобутків лінгвістики у славістичній галузі є, безперечно, її дослідження історичного розвитку числівників у слов'янських мовах. Аналізуючи цю частину мови у книжці «Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис)», Т. Б. Лукінова завжди була свідомою того, що категорія кількості є виявом однієї з найфундаментальніших ознак буття, а система числівників у її сучасній конфігурації формувалася у слов'янських мовах протягом століть, тож вона розглядала категорію кількості як складник духовної культури давніх слов'ян, у контексті еволюції сучасної цивілізації. Дослідниця відштовхувалася від принципу, що в межах споріднених мов типологічний аспект дослідження не завжди можна чітко відокремити від генетичного, адже часто вони є нерозривно пов'язаними між собою. Ця монографія характеризується кваліфікованим підходом і логічністю аналізу мовних явищ: послідовно й детально проаналізовано числівникові утворення прикметникового характеру, утворення іменникового характеру та числівники, що походять зі словосполучень.

Аналізує власне числівникових утворень у дослідженні передусе змістовний розділ «*Число і культура*», у першому підрозділі якого авторка розглядає категорії кількості в контексті розвитку сучасної цивілізації через діалектичну призму її зв'язків з якісними параметрами речей і з упровадженням комп'ютерів у різні галузі науки та людської діяльності. Лінгвістка не лише аналізує кількість як атрибут усіх речей і процесів, а й подає історичний нарис розвитку досліджень, пов'язаних з арифметичними діями в Стародавній Індії, Стародавньому Єгипті, Вавилонії, у давніх країнах арабського світу, огляд математичних студій Стародавньої Греції, зокрема в езотеричному вченні Піфагора, піфагорійців та інших античних мислителів, — як основи їхніх філософських учень. Ось як пише про це Тетяна Борисівна: «Езотеричне вчення Піфагора, у тому числі його містику чисел, сприйняв інший великий давногрецький мудрець — Платон (IV ст. до н. е.), який уперше сформулював основні ідеї об'єктивного ідеалізму як філософії. <...> Платон і Арістотель, що, по суті, заклали фундамент європейської філософії, продовжили лінію одночасного заглиблення в математику і світоглядні теорії» [Лукінова 2000 : 11]. Дослідниця розглядає відкриття від'ємних величин, коли на зміну однонаправленому нескінченному рядові натуральних чисел прийшов ряд, нескінченний у двох напрямках. У розділі детально аналізуються передумови наявності простих, складних і складених числівників у лексичному складі кожної мови, проте Т. Б. Лукінова наголошує, що «складені числівники (численні словосполучення типу *двадцять три, сто вісімдесят шість* і т. п. існують скоріше потенціально, як набір жорстких моделей, за якими в потрібний момент може бути побудоване відповідне словосполучення, що передає ту чи іншу кількість <...>» [Лукінова 2000 : 19].

Не менш вагомим є й інший підрозділ оглядового характеру — «Категорія кількості як елемент духовної культури давніх слов'ян» (с. 35–75 монографії), що окреслює позиції, з яких лінгвістка підходить до аналізу культурно-філософської традиції у поглядах на число як містичне явище з подібною традицією, що сягає своїм корінням ментальності давніх слов'ян. Число розглядається як своєрідний сакралізований засіб «навігації» у Всесвіті. У центрі уваги перебувають астрологічні вірування; протиставлення парного і непарного (у їхній діалектичній єдності та в контексті позитивних і негативних конотацій у весільних ритуалах, в обрядах, звичаях, побутових прикметах, забобонах, господарських справах та інших народних традиціях).

Чільне місце у ментальності давніх слов'ян, за спостереженнями Т. Б. Лукінової, посідали явища й предмети, пов'язані з порядковим числівником **rygvь*, якому часто приписувалася особлива роль і магічні властивості (перший день року; перше купання дитини; перший вихід молодої по воду; перша жменя зерна під час сільськогосподарських робіт; перший грім навесні тощо). У цьому ж підрозділі знаходимо й цікаві спостереження авторки стосовно числа «три» в обрядах, звичаях і ритуальних діях, засобах лікування методами народної медицини в різних слов'янських народів, щодо трикутників, трилисників та їхніх функцій в орнаментах, вишивках і малюнках.

Схарактеризовано й обґрунтовано коріння магії чисел «сім», «дев'ять», ба навіть і «тридев'ять», які й донині зберігають глибоку архаїку в обрядовості слов'янських народів, — у текстах казок, колядок, щедрівок, замовлянь, прислів'їв і приказок тощо. Проте Т. Б. Лукінова не замикається в колі досліджень лише зразків фольклорного мистецтва, а й суттєво розширює їхні обрії, залучаючи до аналізу й фрагменти художнього дискурсу: «Немає сумніву, що проблема вживання числівників у різних жанрах фольклору і художньої літератури, у творах окремих поетів і прозаїків виходить далеко за межі констатації ступеня поширеності освячених давньою традицією “магічних” числових назв. У структурі художнього тексту назви кількості можуть ставати елементами естетичного ряду, змінюючи функції, набуваючи нових символічних і метафоричних значень<...>» [Лукінова 2000 : 75].

Відштовхуючись від розмаїття культурно-філософських, наукових та фольклорно-етнографічних контекстів, авторка вдається до детального власне лінгвістичного аналізу числівників у слов'янських мовах. Зокрема, у межах парадигми слов'янських числівників прикметникового походження, які становлять найчисленнішу групу, Т. Б. Лукінова вивчає (у різних комбінаціях) числівникові утворення від **rygvь* до **desęty*; утворення **(j)edinь*, **dъva**, **oba*, *trъje*, **četyre*; з формантами *-oj-* і *-or-/er-* (в усіх східно-, західно- та південнослов'янських мовах). Серед числівникових утворень іменникового характеру детально проаналізовано лексеми від **pęty* до **desęty*, **sъto*, **tysęti* та ін.; утворення на позначення дробових величин (з формантом *-ina* тощо). Окремо схарактеризовано числівники: кількісні, порядкові; дробові назви на зразок **polь vъtora*, **samъ pęty*).

Спираючись у дослідженні числівників на лінгвістичні праці, присвячені певним розрядам числівників у деяких слов'янських мовах, авторка монографії доходить фундаментальних висновків, які послідовно екстраполюються на весь вивчений нею мовний матеріал. Наголошуючи на архаїчності числових назв, дослідниця зазначає, що слов'янські числівники загалом виявляють значну типологічну спільність, а навички оперування абстрактними числами відносять до найбільших надбань людського

мислення. Виникнення кількісних понять вона справедливо пов'язує з матеріально-суспільними потребами і трудовою діяльністю людської цивілізації. Т. Б. Лукінова доходить висновків концептуального характеру, зокрема про те, що, «в праслов'янській мові, поряд з вертикальною, значно коротшою системою була розвинена система горизонтальна» [Лукінова 2000 : 321].

Говорячи про інтерес Тетяни Борисівни до аналізу числівників, слід зазначити, що свого часу їх дослідженням у різних слов'янських мовах займалися кілька провідних славістів першої і другої половини ХХ ст. О. Белич в історичному плані ґрунтовно аналізував прості числівники та їхні форми, відмінювання числівників; порядкові та інші, зокрема збірні числівники в сербській і хорватській літературних мовах [Белич 2006 : 267–275]. Л. А. Булаховський дав свого часу фундаментальні коментарі історичного характеру до словотвірних особливостей українського числівника *один*, наводячи як паралель, зокрема, сербський числівник *један*, а також коментарі до діалектних українських форм (*єден, іден, оден*), до чисел *одинадцять, дванадцять* і под., до назв десятків в українській мові тощо. Учений окремо дослідив назву чотирьох десятків (*сорок*) у східнослов'янських мовах, яка порушує словотвірну систему чисел, множених на десятки; числівників *двісті, п'ятсот, півтора*; уживання в сучасній мові займенників-числівників *обидва, обидві, тисяча*, а також словотвірних особливостей порядкових числівників (наприклад, *перший*) [Булаховський 1977 : 304–308]. Вичерпну характеристику функціонування й відмінювання числівників у сербській і хорватській мовах в одній зі своїх класичних праць дав свого часу М. Стеванович [Стеванович 1986: 311–323].

Привертає увагу той факт, що у монографії, присвяченій числівникам у слов'янських мовах, Т. Б. Лукінова часто зосереджується саме на українсько-сербсько-хорватських паралелях у галузі їхнього функціонування. Адже слов'янські числівники, попри їхнє спільне походження, на синхронному зрізі розвитку слов'янських мов, які належать до різних груп, демонструють нині доволі різні тенденції, зокрема у галузі відмінювання. Як відомо, українські числівники мають парадигму відмінювання і нібито не виявляють тенденцій до його зникнення. Проте на сучасному етапі розвитку української літературної мови нерідко можна спостерігати, що відмінювання саме цієї частини мови (складних та складених числівників, а надто — порядкових) нерідко стає «каменем спотикання» не тільки в розмовній мові, а й у дискурсі медіа. Натомість у сербській мові відмінюються *један, два, три і четири*, а решта — від *пет* і далі є невідмінюваними словами, причому числівники *стотина, хиљада (тисућа), милион* та *милијарда* відносяться до цієї частини мови лише за своєю функцією. За іншими особливостями вони є іменниками і відмінюються за зразком іменників відповідних груп і відмін, подібно до аналогічних числівників в українській мові. Досліджується відмінювання сербських числівників *два (две); три, четири* (за зразком колишньої форми двоїни), а також особливості їхнього відмінювання в сучасній сербській мові, де вони здебільшого уживаються у своїй основній формі в усіх відмінках [див.: Станојчић, Поповић 1997 : 95–96].

Книжка Т. Б. Лукінової «Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис)» відіграла важливу роль у подальших українсько-сербських контрастивних мовних дослідженнях [див.: Поповић, Јармак 2010 : 263–280]. Зокрема, сучасна сербська мовознавиця Т. Гаєв (з неодноразовими посиланнями на аналізовану монографію Тетяни Борисівни) детально досліджує лексично-семантичний потенціал числівників (*один,*

перший; два, другий; деривати назв для числівника *два* тощо) в українських народних казках, думах та історичних піснях, в українських і сербських обрядових піснях календарного циклу [Гаєв 2004; Гаєв 2008; Gaєv 2009].

Одним із здобутків аналізованої монографії Т. Б. Лукінової, безперечно, є й те, що в ній розглянуто не лише лексеми, які «традиційно» прийнято вважати числівниками, а й числові назви на зразок українських слів *лікоть, мірка, копа, чисниця* та ін. У полі зору авторки, як про це вже йшлося вище, перебувають і «магія» деяких чисел з її витоками, наявність у деяких числівників глибшого коріння, ніж у праслов'янські часи, а також специфічні числівникові форми та іррегулярні утворення. Очевидно, саме цей вектор її досліджень і став потужним імпульсом для продовження вивчення числівників і лексем, прямо чи непрямо пов'язаних з останніми, у різних слов'янських і неслов'янських мовах, причому не лише у мовознавчих працях, а й у дослідженнях із суміжних галузей та в розвідках міждисциплінарного характеру. Зокрема, окреслений Тетяною Борисівною напрям досліджень активно розвивається не тільки в українському, а й зарубіжному мовознавстві новітнього періоду. Тому не дивно, що її праця викликала великий інтерес, а, відповідно, й науковий резонанс у представників суміжних дисциплін. Показовим є і той факт, що матеріалом, який дослідила українська лінгвістка з мовознавчого погляду, послуговується знаний сербський фольклорист Л. Раденкович [Раденкович 2013] у розвідці, присвяченій часу в народній демонології слов'ян, аналізуючи не лише певні години, а й різні добові періоди (північ, полудень, «лихий час», «нічну негоду», зміни положення Місяця тощо). Значний інтерес до досліджуваної Т. Б. Лукіною частини мови опосередковано виявляє і македонська мовознавиця Д. Поповська [Поповська : 2013] — у контексті часових кодів у македонській народній традиції.

Матеріалами, що перебували в центрі уваги Т. Б. Лукінової, активно користуються також і представники не лише славістики й україністики новітнього періоду (йдеться про цікаве дослідження Л. О. Гапон, присвячене вивченню спадщини відомого представника української діаспори Ярослава-Богдана Рудницького [Гапон 2017]), а й сучасної германістики (до праць Т. Б. Лукінової, наприклад, активно звертається Н. С. Гошилик, досліджуючи схемні образи часу (*шлях, цикл, тиждень, місяць, рік, пора року* та ін.) у сучасній англійській мові [Гошилик 2013]).

Надзвичайно змістовною і насиченою фактажем є монографія Т. Б. Лукінової «*Нариси з історії славістики в Україні*» (2018 р.), присвячена найважливішим фрагментам розвитку мовознавчої славістики в Україні першої та другої половини ХХ ст., а також початку ХХІ ст. Проте в полі зору авторки перебувають і основні здобутки україністів, проблеми взаємодії та взаємовпливів між східнослов'янськими мовами. Саме таких розвідок, сповнених цікавих спостережень і аналітичних висновків, мабуть, найбільше бракувало українській славістиці.

Важливо наголосити, що в «Передньому слові» Тетяна Борисівна особливо акцентувала увагу на тому, що була безпосереднім свідком багатьох глибинних процесів у розвитку славістики, особисто знала і співпрацювала з багатьма корифеями української мовознавчої науки: «Відповідно до усталеної здавна традиції під славістикою автор розуміє в “Нарисах” насамперед вивчення мов південних і західних слов'ян. <...> Час піднесення славістики збігся з творчою біографією автора цих “Нарисів”. Мені пощастило бути ученицею, потім колегою багатьох найвидатніших українських мовознавців ХХ–ХХІ ст. Працюючи тривалий час в Інституті мовознавства Національної академії наук України, я була задіяна в

реалізації низки важливих наукових проєктів, <...> слухала доповіді і виступи видатних славістів, не тільки вітчизняних, а й зарубіжних, отже, була свідком важливих етапів поступу славістичних досліджень» [Лукінова 2018 : 3].

Тетяна Борисівна ретельно збирала факти і детально описала розвиток мовознавчої славістики в найбільших славістичних центрах України: Київському, Львівському, Одеському, Ужгородському, Харківському, Чернівецькому національних університетах, у Ніжинському державному педагогічному університеті, Київському славістичному університеті, в Інституті мовознавства та в Інституті української мови НАН України.

Окрему увагу на сторінках свого монографічного дослідження авторка приділяє лінгвістичній дискусії 1950 р., міжнародним з'їздам славістів, Загальнослов'янському лінгвістичному атласу, а також персоналіям — ученим, що відіграли значну роль у розвитку української славістичної науки, зокрема О. О. Потебні, Л. А. Булаховському, І. К. Білодіду, М. К. Грунському, О. С. Мельничуку, А. П. Непокупному, В. В. Німчуку, Г. П. Півтораку, В. М. Русанівському, В. Г. Скляренку, О. Б. Ткаченку.

Чільне місце в «*Нарисах*» посідає важливий розділ, присвячений славістиці в Україні після 1945 р. — 1950 рр. Цей період став, по суті, новим поштовхом до розвитку славістики в повоєнний час. Т. Б. Лукінова описує не лише надбання в цій галузі, а й численні труднощі в розвитку славістики, як-от: відсутність в Україні спеціального мовознавчого славістичного часопису; перепони з публікаціями славістичних праць у вигляді монографій; недостатню можливість публікацій розвідок українських учених-славістів у зарубіжних виданнях тощо. Особливу роль у становленні української славістики повоєнної доби Тетяна Борисівна відводить академіку Л. А. Булаховському, який завідував тоді кафедрою славістики Київського державного (нині — національного) університету, водночас обіймаючи посаду директора Інституту мовознавства, а також керував підготовкою молодих науковців-аспірантів. До найвагоміших праць і видів тогочасної наукової діяльності Л. А. Булаховського авторка монографії відносить його дослідження, що побачили світ після згаданої лінгвістичної дискусії: «Це були насамперед акцентологічні студії: друкувалися праці з польської, чеської, болгарської, сербохорватської акцентології <...>. Виходячи з необхідності удосконалення прийомів у практиці порівняльно-історичних досліджень, Л. А. Булаховський пише низку праць про граматичну аналогію (або індукцію, тобто про зміну форм іменників у результаті впливу на них інших) <...>. До кола інтересів Леоніда Арсенійовича входили й важливі проблеми розвитку літературних мов у слов'ян <...>» [Лукінова 2018 : 285].

Не менш цінними є й спостереження Тетяни Борисівни, що стосуються тогочасного бурхливого розвитку різних славістичних спеціалізацій (передусім полоністики, богемістики, болгаристики) у вищих, зокрема в Київському та Львівському університетах. Згодом не лише розширювалося коло мов, які вивчалися, а й поглиблювалася проблематика славістичних студій. Наприклад, досліджувалися верхньо- і нижньолужицька мови й літератури, білоруська мова, нового імпульсу набув розвиток сербістики і хорватистики. Крім цього, предметом аналізу став сучасний стан слов'янських мов, а також комплексна проблематика, яка послідовно охоплювала їхню історію, фонетику й фонологію, словотвір, морфологію, синтаксис. Українська славістика збагатилася новими фундаментальними розвідками в галузі слов'янської акцентології та інтонації, балто-слов'янських мовних

контактів, етимології та порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов на широкому індоєвропейському тлі.

На наш погляд, особливою глибиною і аналітизмом відзначаються розділи в «*Нарисах*», присвячені персоналіям. Цінним є насамперед те, що доробок кожного з українських мовознавців-славістів розглядається не лише в контексті їхніх надбань у галузі лінгвістики, умов та суспільно-політичних реалій їхнього життя і діяльності, а й крізь призму ролі й актуальності спадщини кожного з них для нинішнього рівня розвитку лінгвістичної славістики. Так, у кінці кожного з розділів про видатних учених Тетяна Борисівна, віддаючи належне енциклопедичному рівню їхніх знань, «перекидає місток» до сучасного стану славістичних досліджень.

Тетяна Борисівна Лукінова працює над своїми лінгвістичним розвідками за будь-якої нагоди, дуже скрупульозно, наполегливо й ритмічно. Вона опанувала комп'ютер, а також залучала до своєї діяльності й інші технічні засоби та гаджети.

Т. Б. Лукінова — учасниця багатьох міжнародних з'їздів славістів, V Міжнародного конгресу археологів. Особливою змистовністю вирізнялися, на наш погляд, доповіді Т. Б. Лукінової на XIV (Охрид, 2008 р.) і XV (Мінськ, 2013 р.) Міжнародних з'їздах славістів, присвячені історії створення й науковим принципам укладання «Етимологічного словника української мови» та семантичним змінам у запозичених українською мовою словах.

Тетяна Борисівна — лауреат Премії ім. О. О. Потебні НАН України (2003 р.), повний кавалер ордена Княгині Ольги за вагомий здобутки в розвитку української мовознавчої науки і культури, за значний особистий внесок у культурно-освітній розвиток України, вітчизняної науки, зміцнення науково-технічного потенціалу країни, за багаторічну творчу, плідну і сумлінну працю.

Праця всіх членів родини Лукінових виявилася надзвичайно плідною завдяки гарним стосункам між її членами, а також чудовій, теплій, веселій, доброзичливій, затишній і водночас піднесеній атмосфері, яка там панувала. Адже саме Тетяні Борисівні належить заслуга формування, плекання цієї теплоти в родинних стосунках, — вона завжди працювала сама, приділяла дуже багато уваги чоловікові й дітям, дбала про них, підтримувала в усіх життєвих ситуаціях. Незважаючи на свою велику завантаженість на роботі, Тетяна Борисівна докладала зусиль для того, щоб знаходити час і для родинних справ. Вона знайшла в цьому розумінні належний баланс: багато працювала в Інституті мовознавства і вдома, відзначаючись при цьому неперевершеним умінням водночас майстерно поєднувати ці види діяльності. Домашніми справами і побутом вона завжди опікувалася сама, а сімейну ауру огортала своєю безкорисливою любов'ю і теплом. Неабияку роль у цьому відіграла бадьора, позитивна вдача Тетяни Борисівни, її оптимістичне ставлення до життя і самовідданість у стосунках зі своєю родиною.

Нині нащадки Тетяни Борисівни Лукінової (діти, онуки і правнуки) проживають у Сполучених Штатах Америки. Свого часу Тетяна Борисівна часто гостювала у них за кордоном, багато часу проводила з родиною, а нині її діти й родичі часто відвідують Тетяну Борисівну в Києві.

Дочка Тетяни Борисівни Лукінової, Ніна Іванівна Лукінова, — біолог за освітою, закінчила біологічний факультет Київського державного (нині національного) університету ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю «біохімія». Працювала в Інституті біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України, захистила кандидатську дисертацію, тема якої пов'язана з функціями білків згортання

крові. Наприкінці ХХ століття переїхала до США, там починала свою кар'єру в медичній школі Пенсильванського університету, де працювала над проблемами хвороби Альцгеймера, потім — в офтальмологічному центрі — над витоками і причинами, що призводять до вікової деградації. Ніна Іванівна працювала в декількох біотехнологічних компаніях, розробляла діагностичні тести для різних хвороб, згодом керувала лабораторією. Із 2016 року Н. І. Лукінова працює в Національному інституті раку США і керує програмою, що стосується біомаркерів у клінічних випробуваннях нових протипухлинних препаратів.

Син Тетяни Борисівни Лукінової, Дмитро Іванович Лукінов, також закінчив біологічний факультет Київського державного (нині національного) університету ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю «біохімія». Працював в Інституті біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України, де й захистив кандидатську дисертацію, яка стосується молекулярної імунології (його науковим керівником був нинішній директор Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України академік С. В. Комісаренко). Наприкінці 90-х років Д. І. Лукінов переїхав до США, де теж займається науковою діяльністю: спершу працював у лабораторії Американського Червоного Хреста у штаті Меріленд, а потім перейшов до Національного інституту алергії та інфекційних захворювань, в одній з лабораторій якого він працює й донині. Учений опікується дослідженнями в галузі регуляції роботи геному та «вмикання/вимкнення» онкогенів.

Наукові праці Т. Б. Лукінової в галузі лінгвістичної славістики є вагомим внеском у наукову скарбницю гуманітаристики сучасної європейської культури. Вони насичені цікавим мовним матеріалом, який завжди супроводжується багатим контекстом, і перегукується з лінгвістичним фактажем інших слов'янських і неслов'янських мов.

Науковий керівник Т. Б. Лукінової, академік Л. А. Булаховський, крім наукової і викладацької роботи, багато часу приділяв науковій підготовці аспірантів і виховав свого часу цілу плеяду майбутніх мовознавців, які свого часу були його аспірантами: Ю. В. Шевельова, О. С. Мельничука, В. Г. Складенка, А. П. Непокупного, О. Б. Ткаченка, І. М. Железняк, В. Т. Коломієць, А. Й. Багмут та інших науковців. Леонід Арсенійович вельми тонко вмів розгледіти талант молодих учених і ніколи не помилявся щодо наукового хисту й обдарованості своїх вихованців, — не помилився він і щодо Тетяни Борисівни Лукінової, яка посіла гідне місце в сузір'ї його учнів, що стали знаними українськими мовознавцями європейського рівня. Отже, залишається тільки побажати Тетяні Борисівні Лукінової, відомій українській славістці, жінці-матері, бабусі й прабабусі довгих років життя, здоров'я, енергії, бадьорості, витривалості, оптимізму й процвітання в колі її чудової родини.

ЛІТЕРАТУРА

- Белић А. Изабрана дела Александра Белића. Историја српског језика. Фонетика. Речи са дефлексијом. Речи са коњугацијом. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2006. Т. 4. 485 с.
- Булаховський Л. А. Вибрані праці : в 5 т. К.: Наук. думка, 1977. Т. 2. 631 с.
- Гаев Т. Семантички потенцијал броја два у украјинском и српском обредном песништву кадендарског циклуса. *Славистика*. 2004. Бр. 8. С. 330–336.
- Гаев Т. Лексичко-семантички потенцијал назива за број три у украјинском и српском фолклору. *Славистика*. 2008. Бр. 12. С. 269–277.
- Гапон Л. О. Лінгвістична спадщина Ярослава-Богдана Рудницького : дис. ... канд. філол. наук. Луцьк, 2017. 300 с.

- Гошилик Н. С. Схемні образи часу в сучасній англійській мові : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2013. 220 с.
- Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України — 75, 1930–2005 : Матеріали до історії. Київ : Довіра, 2005. 565 с.
- Лукінова Т. Б. Нариси з історії славістики в Україні. Київ : Наук. думка, 2018. 758 с.
- Лукінова Т. Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ : Наук. думка, 2000. 183 с.
- Поповић Љ., Јармак В. Українсько-српска контрастивна језичка истраживања. *Контрастивна проучавања српског језика: правци и резултати* / ур.: И. Клајн, П. Пипер. Београд : Српска Академија наука и уметности, 2010. С. 263–280.
- Поповска Д. Временските кодови во македонската народна традиција камења. *ВРЕМЕ, ВАКАТ, ЗЕМАН: аспекти времена у фолклору*: зб. радова / ур. Л. Делић. Београд : Институт за књижевност и уметност, 2013. С. 111–133.
- Раденковић Љ. Време у народној демонологији Словена. *ВРЕМЕ, ВАКАТ, ЗЕМАН: аспекти времена у фолклору*. зб. радова / ур. Л. Делић. Београд : Институт за књижевност и уметност, 2013. С.15–38.
- Стевановић М. Савремени српскохрватски језик. Београд : ИРО «Научна књига», 1986. Т. 1. 334 с.
- Станојчић Ж., Поповић Љ. Граматика српског језика. Пето испр. изд. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. 400 с.
- Ярмач В. І., Мирошніченко І. М. ТЕТЯНА БОРИСІВНА ЛУКІНОВА: Біобібліографія до 95-річчя / НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Видавн. дім «Академперіодика», 2022. 52 с.
- Gaev T. Semantički potencijal brojeva u ukrajinskom jeziku (na materijalu narodnih bajki, duma i istorijskih pesama zabeleženih u XIX veku). *Riječ*. 2009. Knj. 15. Sv. 3. S. 67–78.

REFERENCES

- Belić A. (2006). Izabrana dela Aleksandra Belića. Istorija srpskog jezika. Fonetika. Reči sa deklinacijom. Reči sa konjugacijom. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. [In Serbian].
- Bulakhovskiy L. A. (1977) Vybrani pratsi: v 5 t. Kyiv: Naukova dumka. Vol. 2. [In Ukrainian].
- Gaev T. (2004). Semantički potencijal broja dva u ukrajinskom i srpskom obrednom pesništvu kalendarskog ciklusa. *Slavistika*, (8), 330–336. [In Serbian].
- Gaev T. Semantički potencijal brojeva u ukrajinskom jeziku (na materijalu narodnih bajki, duma i istorijskih pesama zabeleženih u XIX veku). *Riječ*. 2009. Knj. 15. Sv. 3. S. 67–78.
- Gaev T. (2008). Semantički potencijal naziva za broj tri u ukrajinskom i srpskom folkloru. *Slavistika*, (12), 269–277. [In Serbian].
- Hapon L. O. (2017). Linhvistychna spadshchyna Yaroslava-Bohdana Rudnytskoho. Cand of Philol. Sc. diss. Lutsk. [In Ukrainian].
- Hoshylyk N. S. (2013). Skhemni obrazy chasu v suchasni anhliskii movi. Ivano-Frankivsk: NAIR. [In Ukrainian].
- Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni NAN Ukrainy — 75, 1930–2005: Materialy do istorii. (2005). Kyiv: Dovira. [In Ukrainian].
- Lukina T. B. (2018). Narysy z istorii slavistyky v Ukraini. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
- Lukina T. B. (2000). Chyslivnyky v slov'ianskykh movakh (porivnialno-istorychni narys). Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
- Popović Lj., Jarmak V. (2010). Ukrajinsko-srpska kontrastivna jezička istraživanja. *Kontrastivna proučavanja srpskog jezika: pravci i rezultati*. I. Klajn, P. Piper (Eds.). Beograd: Srpska Akademija nauka u umetnosti. S. 263–280. [In Serbian].
- Popovska D. (2013). Vremenskyte kodovy vo makedonskata narodna tradicija kamenja. *VREME, VAKAT, ZEMAN: aspekti vremena u folkloru*. Zb. radova. L. Delić (Ed.).

- Beograd: Institut za književnost i umetnost, 111–133. [In Macedonian].
- Radenković Lj. (2013). Vreme u narodnoj demonologiji Slovena. *VREME, VAKAT, ZEMAN: aspekti vremena u folkloru*. Zb. Radova. L. Delić (Ed.). Beograd: Institut za književnost i umetnost, 15–38. [In Serbian].
- Stanojčić Ž., Popović Lj. (1997). Gramatika srpskog jezika. Peto, ispravljeno izd. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. [In Serbian].
- Stevanović M. (1986). Savremeni srpskohrvatski jezik. Beograd: IRO Naučna knjiga, 1986. Vol. 1. [In Serbian].
- Yarmak V. I., Myroshnichenko I. M. (2022). TETIANA BORYSIVNA LUKINOVA: Biobibliografija do 95-ričchia / NAN Ukrainy. Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni. Kyiv: Vyd. dim «Akademperiodyka». [In Ukrainian].

V. I. YARMAK

O. O. Potebnia Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine

Kyiv, Ukraine

E-mail: veronikaarmak1@nas.gov.ua

<https://orcid.org/0000-0002-5670-4440>

TETYANA BORYSIVNA LUKINOVA — A NOTED UKRAINIAN SLAVIST

The article describes the life path and stages of scientific growth of T. B. Lukinova as a linguist, as well as her contribution to the development of modern Ukrainian linguistics. The range of scientific interests of the researcher has been analyzed: problems of Slavic vocabulary and word formation, issues of comparative and historical Slavic linguistics, historical typology of the Slavic languages, etymology, reconstruction of the spiritual culture of ancient Slavs based on the vocabulary of Slavic languages, etc. Special attention is paid to the most significant achievements of T. B. Lukinova in the Slavic field, in particular, to her study of the genesis and evolution of quantitative names in Slavic languages in a comparative historical aspect and her monograph on the history of Ukrainian studies in Slavic linguistics of the last half of the 20th — the early 21st century. The scientific validity of the Ukrainian researcher's monograph, devoted to the issues of origin and historical development of numerals in Slavic languages, semantics and derivational possibilities and relationships of ancient number designations, has been assessed. The great theoretical and practical scientific value of the researcher's work related to the ways of development of Ukrainian linguistic Slavic studies, Slavic scientific schools and centers of Slavic studies in Ukraine, International Congresses of Slavists, scientific personalities is substantiated. The scientific importance of the creative work of T. B. Lukinova has been considered, its influence on the development of Ukrainian linguistics at the beginning of the 21st century, as well as the significance of the Ukrainian linguist's scientific research for the sciences related to linguistics.

This investigation is characterized by a qualified approach and logical analysis of linguistic phenomena: numerical formations of an adjectival nature, formations of a noun nature and numerals derived from word combinations are consistently and in detail analyzed. The category of quantity is characterized as a manifestation of one of the most fundamental features of existence, and the system of numerals in its modern configuration is presented in the context of the evolution of the modern civilization's spiritual culture. The great scientific, theoretical and practical value of the researcher's work "Essays on the History of Slavic Studies in Ukraine", related to the ways of development of Ukrainian linguistic Slavic Studies, Slavic scientific schools and centers of Slavic Studies in Ukraine, International Congresses of Slavic Studies, scientific personalities, is substantiated. The mentioned monograph filled a noticeable lacuna in modern Ukrainian Slavic studies.

Keywords: Tetyana Borysivna Lukinova, Ukrainian studies in Slavic linguistics, Slavic languages, Slavic numerals, Ukrainian Slavic linguists.

Дата надходження до редакції — 30.10.2022

Дата затвердження редакцією — 12.11.2022